

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 22 ΤΟΥ ΜΑΗ 1911 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 437

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ. Γράμμα από τὸ Μόναχο.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Ὁ Φυχάρης καὶ «Τὰ δύο ἀδέρφια».

ΔΗΛΩΣΗ τῶν ἐπιστημόνων καὶ φιλελλήνων τῆς Γαλλίας γιὰ τὴν προσωρινὴ ἀπόλυση τοῦ Παλαμᾶ.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Βραχνάς.

ΑΡ. ΚΟΡΑΚΑΣ. Ἐπὶ τὴς «Νύχτες».

Σ, ΜΑΒΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ. Γιὰ τὸ φιλότιμο.

Γ. ΜΑΣΤΟΡΗΣ. Ἡ σκόνη—Στὸν ἥλιο.

ΜΕΔΙΚΕΡΤΗΣ. Ἄνοιξη.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ. Πάλλης πρὸς Πατσουράκο.

ΨΥΧΑΡΗΣ. Τὰ παιδία παίζει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΗΛΩΣΗ

ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΠΟΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Ἐπὶ τὸ μεγαλόσημο «Χρόνο» τοῦ Παρισίου παίρνουμε, πιστὰ μεταφράζοντας ἀκόλουθα, τυπωμένα στὸ φύλλο τοῦ τῆς 27 Mai, Samedi :

Κύριε Διευθυντή,

«Κάτι θλιβερό, πού οἱ φιλέλληνες ὀμόψυχα θὰ τὸ ἀποδοκιμάσουν, ἔγινε τώρα τελευταία στὴν Ἀθήνα. Ὁ ποιητὴς Κωστῆς Παλαμᾶς πού εἶν' ἐκεῖ στὸ Πανεπιστήμιο γραμματέας—καθὼς εἶτανε σ' ἐμᾶς ὁ Leconte de Lisle βιβλιοθηκᾶριος τῆς Γερουσίας, — ἀπολύθηκε ἀπὸ τὴ θέση του προσωρινά, γιὰ ἓνα μῆνα, γιατί, στὸν περίφημο γλωσσικὸ καυγᾶ, δῆλωσε, σκέττα νέττα, πὼς εἶναι δημοτικιστὴς. Πράμα πού σὰ δύσκολο φαίνεται νὰ μὴ τὸ ξέρη κανεὶς, φτάνει νὰ διαβάσῃ ἓνα μονάχα στίχο τοῦ Παλαμᾶ καὶ μιὰ μονάχα γραμμὴ ἀπὸ τὰ θαμαστά του δηγήματα, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ· μολεταυτὰ χρειάζοταν πολὺ θάρρος, γιὰ μιὰ τέτοια πιστοποίηση, μέσα στὸ βρασμὸ τοῦ πολέμου. Ἐκαμε τὸ χρέος του εὐγενικά· μά, κὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, προτιμώτερο θὰ εἶτανε νὰ δείχνανε πλατύτερο νοῦ καὶ συνετώτερη πρόνοια. Καθένας θὰ συμφωνήσῃ πὼς ἔφτανε τὸ ἄρθρο πού βάλθηκε στὸ Σύνταγμα, γιὰ τὴν ἐπίσημη γλώσσα· βέβαια, στὸ ἐπινόημα τοῦτο, (δηλαδὴ τὸ νὰ λογαριάζετ' ἐγκλημα ἢ φιλολογικὴ γνώμη), στὸ φοβέρισμα πρὸς ἀνθρώπους, ἀπόκοτους ὥστε νὰ θέλουνε νὰ γράφουν τὴ γλώσσα πού μιλάνε, βρίσκοταν κάτι τι γιὰ νὰ ξαφνίσῃ καὶ γιὰ νὰ φαιδρύνῃ τὸ Εὐρωπαϊκὸ κινεό. Ἡ δῆλωση—δὴλοτελα τοῦ κάκου — ὑπὲρ τῆς καθαρῆς εἶτανε γεγονός· γιὰ νὰ μὴ γίνῃ τὸ πράμα ἀξιόμιστο, χρειάζοταν νὰ μείνῃ—σοδραὶ μιλοῦμε—πλατωνική. Μὰ τὸ νὰ χτυπηθῇ ὁ μεγαλύτερος ποιητὴς τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας, ὁ ἐμπνευσμένος βλαστὸς Σολωμῶν καὶ Βαλαωρίτηδων, σὲ ὅλα ἴσος μὲ ἐκείνους, ὁ ἄνθρωπος πού χαρίζει τῆς Ἑλλάδας ἔργο ἄξιο τῶν προγόνων, νὰ τί μᾶς ξαφνίσει καὶ τί μᾶς θλίβει. Ἄν οἱ ἀληθινοὶ μας φίλοι εἶν' ἐκεῖνοι πού μᾶς κάνουνε νὰκοῦμε ὠφέλιμες ἀλήθειες, οἱ ἀληθινοὶ φιλέλληνες—καὶ περηφανεύομαστε γιατί φιλέλληνες εἶμαστε—ἔχουνε νὰ δώσουνε συμβουλὲς σωτήριες πρὸς μερικὸς ἀπὸ τοὺς ἀθηναίους φίλους τους. Δὲ θέλουμε νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴ χίμαιρα τῆς καθαρῆς σοκρατίας μῆτε νὰ θυμίσουμε ἀλήθειες πού δὲν μπορεῖ νὰ τις παραμερίξῃ παρὰ ὁ τυφλωμένος θεληματικά· θέλουμε μόνο εὐχὴ νὰ ἐκφράσουμε πρὸς τὴν ἀθηναϊκὴ νεολαία,—πού προορισμὸς τῆς εἶναι νὰ ἐργάζεται γιὰ νὰ δοξαστῇ μιὰ μέρα, καθὼς τὸ εὐχόμεστε, ἢ Ἑλλάδα,—νὰ τὴν ἀποκηρύξῃ κάθε εἶδους συνηγορὴ μὲ τοὺς αὐτοῦργους μέτρων ἀδικῶν καὶ βίαιων καὶ στὸ ἐξῆς νὰ μὴν ἀκολουθᾷ τοὺς κακοὺς ποιμένες πού τὴν κάνουνε νὰ μεταχειρίζεται σὰν πολέμιους ἐκείνους πού τὴν τιμᾶνε ἀπάνου ἀπ' ὅλα. Ἡ συνείδησί μας συνταράχθηκε στὴν εἶδηση πὼς ἓνας μεγάλος συγγραφέας τιμωρήθηκε γιατί δὲν ἀποκήρυξε τὰ ἀριστουργήματά του. Μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς γλήγορα οἱ σπουδαστὲς τῆς Ἀθήνας θὰ γίνουν οἱ ἐργάτες μιᾶς καθὼς πρέπει ἱκανοποίησης, πιστεύουμε πὼς χρέος ἔχουμε νὰ ἐκφράσουμε πρὸς τὸν Κωστῆ Παλαμᾶ τὴ ζωνή μας συμπάθεια. Οἱ φιλέλληνες ὅλοι τῆς Γαλλίας—καὶ εἶναι πλῆθος, δόξα σοὶ ὁ θεός!—θὰ ἀναγνωρίσουν, εἶμαστε βέβαιοι, πὼς ἀπευθύνοντας τὴ δίκαια τούτη δῆλωση πρὸς τὸν ποιητὴ, ἐκφράσαμε τὴν καρδιά τους.

GEORGES DALMEYDA, διδάχτορας τῆς φιλολογίας, καθηγητῆς στὸ Λύκειο Michelet.

Ὁρισμένοι ἐπιστήμονες καὶ φιλέλληνες ποὺ λάβανε γνώση τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἤβρανε σω-
στὸ νὰ προστεθῶνε κι αὐτοὶ στὴ δῆλωση τοῦ ἐπιστολογράφου πρὸς τὴν ποιητῆ. Καὶ υπογρά-
φονται :

E. CLEMENT, καθηγητῆς στὸ Λύκειο τῆς Νίκαιας, ALFRED CROISSET, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, Κο-
σμήτορας τῆς φιλολογικῆς σχολῆς τοῦ Παρισιῶ. GUSTAVE FOUGÈRES, καθηγητῆς στὴ Sorbon-
ne. PAUL GIRAD, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, καθηγητῆς στὴ Sorbonne. LOUIS HAVET, μέλος τοῦ
Ἰνστιτούτου, καθηγητῆς στὸ College de France. LÉON HEUZÉY, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου. Κυρία
DIKMAÏ, διευθύντρια τῆς Ἀθηνῶν, γραμματέας τῆς Σχολῆς τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν σπουδῶν.
A. MEILLET, καθηγητῆς στὸ College de France. GABRIEL MONOD, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου,
πρόεδρος στὸ ἱστορικὸ καὶ φιλολογικὸ τμήμα τῆς École des hautes études. PIERRE DE NOEHAC,
ἐπιμελητῆς τῶν ἐθνικῶν μουσείων, στὴ Βερσαλλίαι. G. PERROT, ἰσθμίου γραμματέας τῆς Ἀκαδημίας
τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ὠραίων γραμμάτων. ΨΥΧΑΡΗΣ, καθηγητῆς τῆς νέας Ἑλληνικῆς στὴ Σχολῆ
τῶ ζωντανῶν ἀνατολικῶ γλωσσῶν. SALOMON REINACH, μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΙΖΕΙ

Ἀφιερώνεται τοῦ Φ. ΦΩΤΙΑΔΗ

Ἀκόμη κανενὸς δὲν τὸ εἶπα τὸ φύλαξα μυστι-
κῶ. Σήμερα πιά τὸ ξεμυσιερέθουμαι στὸ **Νουμά**
κόντεψα νὰ γίνω δάσκαλος — καθαρεβουσιάνος καὶ
γὼ σὰν τοὺς ἄλλους! Πολλοὶ φίλοι μου νομίζουνε
πὼς εἶμαι ἀγράμματος καὶ γιὰ τοῦτο δὲ γράφω τὴν
καθαρεβουσιᾶ. Τώρα ποὺ ξέφυγε τὸ κρυφὸ μου, ἐλ-
πίζω νὰ καταλάβουνε μοναχοὶ τους πόσο μ' ἀδι-
κούσανε. Μάλιστα! Προσπάθησα καὶ γὼ νὰ μάθω
δυὸ γράμματα. Μὲ τὰ σωστά μου σὰς τὸ λέω κόν-
τεψα νὰ γίνω δάσκαλος, βέρος καλαμαράς. Εἴμου-
νε τότες ἕξι χρονῶ παιδί καὶ θυμοῦμαι λαμπρὰ
τὴν ὥρα, τὴ στιγμή καὶ τὸ μέρος ἔπου ἄκουσα τὴν
πρῶτη μου ἀρχαία λέξη.

Βρισκόμουνε ἀπάνω στὸ σερβανί· σερβανί λέμε
στὴν Πόλη τὸ πιὸ ἀψηλὸ πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ. Ἡ
θέα μαγεφικὴ· τὸ σπίτι μας στὸ Γαλατά, κ' ἔτσι
ἀπὸ τὸ παράθυρο ποὺ στεκόμουνε κι ἀκκουμποῦσα,
φαίνονταν τὸ παλιὸ ξύλινο Γεφύρι. Σφυρίζανε τὰ
βραποράκια, νὰ πάνε στὸ Μπογάζι, νὰ πάνε στὴ
Ρούμηλη ἀντίκρου, νὰ πάνε στὰ Νησιὰ Γλήγορα
γλήγορα, σὰν τίς σαττιες, περνούσανε τὸ ἕνα στὸ
ἄλλο κοντά· οἱ βάρκες καὶ τὰ καΐκια, σὰ χελιδόνια,
μαβρίζανε τὰ σμαράγδια τοῦ νεροῦ ποὺ ἀφρίζε μὲ
τὰ κουτιά. Κάτω, στὸν ἡλιακὸ, κουβαλοῦσανε οἱ
πλύστρες τὰ καλάθια μὲ τὰ βούχα, γιὰ νὰ τὰ πλώ-
σουνε ἀπάνω στὰ τεντωμένα τὰ σκοινιά, κάτασπρα
καὶ φρέσκα. Οἱ μεσιῆς στὸ πλυσταριὸ σιδερώνανε
καὶ τραγουδοῦσανε. Ἀριστοτερά καὶ λίγο παρέκει, τὰ-
χοῦρι μὲ τὰ κόκκινα τὰ κεραμίδια, καὶ στὰχοῦρι
δίπλα ἢ μεγάλη μαθροσυκιά ποὺ τὴν κόψαμε κατό-
πι. Χρεμετίζανε τᾶλογά μας καὶ τὸ μικρὸ μου τὸ
μυτιλὶ γύρευε νὰ τοῦ δώσουνε τᾶχερό του. Ἀνά-
μεσα στὰ δέντρα καὶ τίς φυλλωσιές, στὴ στέγη τοῦ
λουτροῦ μὲ τὰ στρεγγυλωτὰ γυάλινα καπάκια, στὰ
κεραμίδια, στὴς πέτρες, στὰ ξύλα, στὸν ἀχερώνα,
στὸν μπαξέ, πηδούσανε τὰ σπουργίτια καὶ φωνάζα-
νε ὅσο μπορούσανε· ὄξω, στὰ κάγκελλα τοῦ παραθυ-
ριοῦ, εἶχα κρεμασμένα κλουβιά μὲ καρδερίνες, σπι-
νοὺς καὶ φλόρια· κελαιδοῦσανε κι ἀφτά, ποὺ νὰ
βγάλουνε τὸ λάρυγγά τους. Ἔτανε ἀκόμη πρωί·

μόλις ἡ ὥρα ἕξι. Μοσκοβολοῦσε τὸ καλοκαίρι· γλυ-
κομύριζε ὡς κ' ἡ ἄροσιᾶ. Ὁ ἥλιος ἀνέβαινε σιγὰ
σιγὰ στὸν οὐρανὸ καὶ μοιάζανε ἔλα σὰ χρυσοραντι-
σμένα, τὰ παλάτια, τὰ κύματα, εἰ δρόμοι. Ἀψηλὰ
ὕψωνόντανε οἱ μιναρέδες. Ὁ Γαλατὰς ξυπνοῦσε·
μάνι μάνι ὁ καθένας πήγαινε στὴ δουλειά του· ἀ-
νοίγανε τὰ μαγαζιά κι ὁ μαραγκὸς μας ὁ μαστρο-
Θανάσης, ποὺ καθότανε τότες πλάγι στὸ σπίτι μας,
ἔστρωνε κάτι σανίδια καὶ κοίταζε ἀπάνω, μὲ τὸ
φύνο του, ἀγαθὸ χαμόγελο, νὰ τοῦ πῆ· «Δὲν κατε-
θαίνεις, Ἀφεντικό, νὰ κοπιᾶσῃς καὶ τοῦ λόγου σου
μαζί μου, νὰ μοῦ δώσῃς χέρι;» — Ὁ λαὸς εἶθε
κεῖθε στὰ σοκάκια περρυμένους παντοῦ κίνηση καὶ
πληθος. Στὴ θάλασσα καὶ στὴ στεριά ἔτρεχε ἑλσε-
να, ἔτρεχε ἡ ζωή.

Τώρα ποὺ γέρασα, ἔλα ἔλα τὰ βλέπω σὰ νὰ τὰ
εἶχα στὰ μάτια μου. Τότες ἐννοεῖται εἴμουνε παιδί
καὶ δὲν ἤξερα νὰ παρατηρήσω. Δὲν πρόσεχα μήτε
στὴ ζωή, μήτε στὴ δημιουργία. Πρόσεχα στὰ που-
λιά μου κ' ἔβαζα ἔσβεργα, νάρθονε κι ἄλλα. Κά-
που κάπου, ἀπάνω στὰ γαλάζια τούρανοῦ, θωροῦ-
σα κάτι στρεγγυλούτσικα, χαριτωμένα συννεφάκια,
φιλά φιλά κι ἄσπρα σὰν τὸ μπαμπάκι, ποὺ ἀγάλια
γάλια τὰ χάδεθε ἀπαλόπνοο ἀγέρι καὶ τᾶσεργε
γλυκὰ μαζί του.

— «Ἀχ! τί νόστιμα ποὺ εἶναι! συλλογιέμουνε
μὲ τὸ νοῦ μου. Νὰ μπορούσα νὰ τὰ πιάσω! Νὰ εἶχα
ἕνα, θὰ τὸ φιλοῦσα.»

Τὴ στιγμή ποὺ τᾶλεγα, νὰ, κι ὁ ἀδερφός μου
ὁ Γιάννης ποὺ ἀνεβαίνει ἀπάνω στὸ σερβανί. Θὰ
τονὲ θυμάστε ἴσως κι ἀπὸ τὸ **Ταξίδι μου**. Ὁ ἀ-
δερφός μου ὁ Γιάννης εἶτανε πολὺ μεγαλῆτερός
μου. Μ' ἀγαποῦσε. καθότανε μαζί μου ὄρες, ἔπιανε
σωρὸ σωρὸ κουβέντες, τοῦ ἀρέζανε ἀναμεταξὺ μας
τὰ μωρολόγια, καὶ πάντα ἔδρισκε κάτι νὰ γελά-
σοῦμε, καμιά νοστιμάδα καινούργια ἢ κανένα χωρα-
τό. Λοιπὸν, ἄμα μὲ βλέπει, μοῦ κάνει·

— «Μπρὲ ἀδερφέ! Μ' ἔσκασε ὁ ἀνῆρ!»

Ἀρχίζει τότες νὰ μοῦ δηγᾶται γιὰ ἕνα φίλο
του, ποὺ θύμωσε μαζί του ἀπάνω στὴν ψαλτικῆ,
καὶ κάθε τόσο νὰ σου ἢ φρασούλα μας·

— «Μ' ἔσκασε ὁ ἀνῆρ!»

Τᾶλεγε καὶ ξεκαρδιζότανε ἀπὸ τὰ γέλια.

Στὴν ἀρχή, δὲν καταλάβαινα καλὰ καλὰ. Τί
νὰ εἶναι τάχα καὶ δῶ τί νὰ γυρέθῃ ὁ ἀνῆρ. Πῶτη-
σα δειλὰ νὰ μοῦ τὸ ξηγήσῃ·